

Bilaga 1.5 Blankett för rapportering av miljöprogrammets delmål till SLK

En mer detaljerad rapport med diagram och kommentarer till indikatorer redovisas i bilaga 1.4.

Nämnd:

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Delmål:

1.2 Stadens egna fordon ska vara miljöbilsklassade och köras på förnybart bränsle, och av stadens upphandlade transporttjänster ska miljöfordonsandelen öka

Målet bedöms uppfyllas *Delvis* (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- Motorfordon som stadens nämnder och styrelser själva äger eller leasar ska vara miljöbilar enligt den definition som antagits av kommunfullmäktige. Utrycknings- och specialfordon är undantagna.
- Tankningsgraden av förnybart bränsle bör vara minst 85 % och delmålet avser de miljöbilar som kan gå på miljöbränsle (E85-bilar, fordonsgasbilar, laddhybridbilar).
- Upphandlade transporttjänster bör till minst 55 % utföras med miljöfordon.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet delvis uppnåtts under programperioden 2012-2015.

Av alla fordon staden har köpt eller ingått leasingavtal för under 2015 är 98 procent miljöfordon. Staden har införskaffat två gaslastbilar, som inte klarar gällande miljöbilsdefinition. Stadens fordonsflotta, specialfordon undantagna, utgörs idag till 97 procent av fordon som definierades som en miljöbil vid inköpstillfället. Andelen elbilar och laddhybrider ökar stadigt. År 2015 var utfallet för dessa tillsammans 19 procent, vilket är en ökning mot föregående år då utfallet var 13 procent. Målvärdet om 85 procent miljöbränsle är uppfyllt för etanol (88 procent) och mycket nära för fordonsgas (83 procent). Det finns ingen metod för att mäta andel el i laddhybriderna.

Staden arbetar kontinuerligt med att ställa relevanta miljökrav i varje central transportupphandling i staden och att ta fram miljökrav för upphandlingar. För persontransporter med personbil fordrar staden miljöbilar. Alla godstransporter som upphandlas av Stockholms stad har idag miljökrav på fordonen för att reglera utsläppen av kväveoxid och partiklar. Under 2015 har staden fortsatt att formulera krav på tunga miljöfordon i pågående upphandlingar. Kraven på miljöbränsle och miljölastbilar anpassas till varje upphandling utifrån transportbehovet och hur stor upphandlingen är.

Stockholms stad är tillsammans med Botkyrka kommun bäst av Sveriges kommuner och landsting när det gäller miljöanpassning av de egna fordonen enligt 2015 års utvärdering från Miljöfordon Syd och Bisnode.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2015	Utfall 2015
1.2.1	Andel miljöbilar i stadens fordonspark inkl. leasade fordon exkl. utrycknings- och specialfordon.	100 %	97 %
1.2.2	Andel miljöbränsle i stadens miljöbilar	85 %	Etanol 88 % Fordonsgas 83 %
1.2.3	Andel av de bilar som Stockholms Stad köpt/leasat varje år, som är miljöbil vid det aktuella anskaffningstillfället.	100 %	98 %
1.2.4	Andel av stadens upphandlade transporter som är miljöbilsklassade		Uppgifter saknas

Delmål:**1.3 Miljökvalitetsnormerna för luft ska uppnås**

Målet bedöms uppfyllas **Delvis** (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- Halterna av partiklar (PM10) ska klara normvärdet 50 µg/m³ och får överskridas högst 35 dygn per år. Verksamma åtgärder för att minska partikelhalterna är bränslesnål körning och användning av dubbfria vinterdäck som minskar direktmissionen av slitagepartiklar från vägbanan. Andra åtgärder är hastighetssänkning, bättre halkbekämpning och renhållning.
- Halterna av kvävedioxid ska klara gränsvärdet 60 µg /m³. För att miljökvalitetsnormen ska klaras får gränsvärdet inte överskridas mer än 7 dygn per år.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet delvis uppnåtts under programperioden 2012-2015.

PM10-normen klarades i innerstaden 2014 och 2015 tack vare omfattande dammbindnings- och städåtgärder samt minskande dubbdäcks-användning. Miljökvalitetsnormen för PM10 klarades även vid mätstationen intill Essingeleden under 2015, vilket enbart hänt ett år tidigare. Där medför den stora trafikmängden i relativt hög hastighet en hög direkt emission av slitagepartiklar i förhållande till innerstadsgator i Stockholm. På Essingeleden kan dammbindning inte heller utföras lika frekvent som på innerstadsgator på grund av halkrisken.

Att PM10-halterna generellt sett har minskat de senaste åren beror förutom dammbindnings- och städåtgärder även på att dubbdäcksandelen har minskat. Halterna varierar dock mellan åren på grund av att meteorologiska förhållanden varierar. Staden vidtar omfattande dammbindnings- och städåtgärder på drygt 30-talet gator i innerstaden. Hastighetssänkning har även införts på flera innerstadsgator. Från 1 januari 2016 har även dubbdäcksförbudet utökats med två gator (Kungsgatan och Fleminggatan). Det ser positivt ut för att miljökvalitetsnormen för PM10 ska klaras under 2016.

För kvävedioxid har halterna minskat mycket sedan början på 90- talet men inte tillräckligt för att nå miljökvalitetsnormen. Länsstyrelsens fastställda åtgärdsprogram för kvävedioxid från år 2012 bedöms inte vara tillräckligt för att normen ska klaras kommande år. Ökningen av dieselfordon motverkar en minskning av halterna. För att klara normen krävs åtgärder som minskar trafiken i staden. Höjd trängselskatt samt trängselskatt på Essingeleden från och med 1:a januari år 2016 är en positiv åtgärd som kan minska trafiken. Staden har också önskat en möjlighet att kunna införa miljözon för lätta lastbilar och personbilar. Utökad efterlevnad av nuvarande miljözoner för tunga fordon är även ett steg i rätt riktning. Miljökvalitetsnormen för dygnsmedelvärde är redan överträdd i Stockholm för år 2016.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2015	Utfall 2015
1.3.1	Antal dygn där dygnsmedelvärdet för kvävedioxid (NO ₂) överskrider 60 µg/m ³	7 dygn	45 dygn (Hornsgatan)
1.3.2	Antal dygn där dygnsmedelvärdet för partiklar (PM 10) överskrider 50 µg/m ³ .	35 dygn	19 dygn (Lilla Essingen)
1.3.3	Andel personbilar med dubbdäck i Stockholmsområdet.		Hornsgatan 25 % Infartstrafik 54 %

Delmål:**1.6 Nya personbilar som säljs ska till minst 20 procent vara miljöbilar. 10 procent av nyregistrerade tunga fordon ska vara miljölastbilsklassade. Försäljningen av miljöbränslen ska uppgå till 16 procent.**

Målet bedöms uppfyllas Delvis (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- *Staden ska verka för att det ska bli enklare att köpa och ladda elbilar. Stadens arbete har lagt en grund för utvecklingen av en infrastruktur för miljöbränsle och laddstolpar och ett utbud av miljöbilar.*
- *Försäljningen miljöbränslen ska öka och insatser för att öka antalet tankstationer med alternativa bränslen ska prioriteras.*

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet delvis uppnåtts under programperioden 2012-2015.

Andelen nyregistrerade miljöbilar i Stockholms län var nästan 24 procent vid 2015 års utgång. Allt fler miljöbilsmodeller introduceras på marknaden. De specifika incitamenten för biodrivmedelsdrivna bilar har tagits bort. Därför utgör numera snåla dieslar en stor andel av miljöbilarna, cirka 65 procent. Den statliga bonus-malus-utredningen kommer med sitt betänkande i april 2016, där de förutsätts föreslå en nivå för vilka bilar som ska få bonus och vilka som får malus. Reglerna ska ersätta nuvarande skatteregler kring nya bilar och miljöbilar. Stadens rådighet är begränsad. För att miljöbilsandelen ska kunna öka snabbare behöver regeringen ta fram fler konkreta verktyg för kommunerna utifrån statens utredning om fossilfri fordonstrafik 2050.

Andelen nyregistrerade miljölastbilar i Stockholms län var 3 procent 2015. En försämring jämfört med 2014. Då staden saknar styrmedel för både fordonsutförande och drivmedelsinfrastruktur blir det svårt att nå målvärdet om tio procent nyregistrerade miljölastbilar på kort sikt, men sannolikt till 2019. Staden arbetar vidare med att kommunicera erfarenheter från CleanTruckprojektet, som har förmedlat bidrag till åkerier som investerat i miljölastbilar. En ellastbil för distribution i Årsta ska demonstreras i ett kommande EU-projekt och staden skärper successivt krav i sina upphandlingar (se delmål 1.2).

År 2014 låg andelen sålt miljöbränsle på 21 procent av drivmedelsförsäljningen i länet. För 2015 bedöms andelen ligga på 28 procent, men statistik finns ännu inte framme. Det är möjligt att tanka förnybart bränsle på 97 procent av tankställena inom Stockholms stad. Staden för samtal med oljebolagen i syfte att få till stånd flera nya tankställena för förnybart drivmedel för tunga fordon. Förslag finns på fem möjliga tomter som nu processas vidare med exploateringskontoret. Ett nytt läge i Årsta ligger närmast en etablering, vilket bedöms ske under 2016. Sverige har fått förlängt skatteundantag för biodrivmedel till och med 2018. För biogas gäller undantaget till och med 2020.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2015	Utfall 2015
1.6.1	Andel av de nya personbilar som säljs som är miljöbilar i Stockholms län.	20 % (2015)	24 %
1.6.2	Andel miljöbränsle i Stockholms län.	16 % (2015)	21 % (2014)
1.6.3	Antal miljöbilar i trafiken i Stockholms län.		180 834 st
1.6.4	Andel tankställena med miljöbränslen		97 %
	Andel miljölastbilar i försäljningen av nya tunga lastbilar i Stockholms län	10 % (2015)	3 %

Delmål:**1.7 Trafikbullret utomhus ska minska**

Målet bedöms uppfyllas **Delvis** (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- Trafikbullret mätt som årsmedelvärde vid mätpunkterna ska minska. Delmålet inriktar sig på åtgärder som minskar ljudalstringen. Det kan till exempel handla om trafikstyrning, hastighetsreglering, informationsinsatser, användande av lågbullrande däck, minskad dubbdäcksanvändning, ljuddämpande arkitektur och stadsbyggnad eller byte av vägbeläggning. Staden ska beakta bulleraspekter när hastighetsbegränsningar beslutas.
- Staden ska ta hänsyn till bullerproblematiken vid integrering av verksamheter och trafik i bostadstäta områden.
- Staden ska genomföra insatser för att minska trafikbuller i anslutning till skolor och förskolor.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet delvis uppnåtts under programperioden 2012-2015.

Staden har arbetat med ett femårigt åtgärdsprogram i enlighet med förordningen om omgivningsbuller, vilket inneburit vissa förbättringar. För att nå målet för staden som helhet behövs fler åtgärder vid källan, särskilt bullerdämpande vägbeläggningar, åtgärder i den fysiska planeringen samt ytterligare satsningar på skärmar och vallar.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2015	Utfall 2015
1.7.1	Årsmedelvärde för bullernivån i Observatorielunden.		54,1 Leq
1.7.2	Årsmedelvärde för bullernivån på Sveavägen.		65,4 Leq

Delmål:**2.3 Andelen ekologiska livsmedel som staden köper in ska uppgå till minst 25 procent**

Målet bedöms uppfyllas **Helt** (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- Vid upphandling av måltider och eller måltidsverksamhet till förskola, skola, äldreomsorg med flera verksamheter ställs krav på minst 25 % ekologiska livsmedel.
- De upphandlande enheterna, i upphandling och under löpande avtalsperiod, ställer krav på redovisning från leverantören av andelen ingående ekologiska livsmedel i de producerade måltiderna. Kontering ska ske i stadens ekonomisystem.
- Miljöstyrningsrådets kriterier för hållbar upphandling ska vara styrande när staden köper in och upphandlar livsmedel.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet har uppnåtts helt under programperioden 2012-2015.

Inköpen av ekologiska livsmedel inom kommunorganisationen har ökat från 13 procent 2011 till 33 procent 2015. Nya avtal för livsmedelsinköp började gälla i januari och februari 2015. Staden har i dessa avtal valt att endast upphandla ekologiska livsmedel i vissa varugrupper, till exempel mejeriprodukter, ägg, ris, vissa frysta grönsaker och några färdigrätter som köttbullar och pannbiffar. På så sätt ökar volymerna och staden kan få ned priset jämfört med om vi både upphandlar samma vara ekologiskt och konventionellt. Utöver dessa obligatoriska ekovaror finns fler ekologiska alternativ i de nya livsmedelsavtalen. I september 2015 anordnade staden en matmässa med klimatsmarta val som tema. Under mässan fick leverantörer och producenter visa upp sina ekologiska livsmedel. Det var även flera seminarier på mässan för att inspirera enheter att köpa mer ekologiskt.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2015	Utfall 2015
2.3.1	Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	25 % (2015)	33 %

Delmål:

2.4 Spridningen av miljö- och hälsofarliga ämnen från hushåll, handel, byggande och andra aktörer i Stockholm ska minska
Målet bedöms uppfyllas (ej/delvis/helt)

Stockholm Vatten ansvarar för uppföljningen av delmålet. Nedan redovisas utfallet av de indikatorer som miljöförvaltningen följer kontinuerligt.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2013	Utfall 2015
2.4.1	Andel av sex utvalda metaller som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam		100 %
2.4.2	Andel av elva utvalda organiska ämnen som uppvisar sjunkande eller oförändrade halter i slam		82 %

Delmål:

3.1 Staden ska genom energieffektiviseringar minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst 10 procent

Målet bedöms uppfyllas Helt (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- *Minskningen med minst 10 procent avser i jämförelse med år 2011.*
- *I Stockholms åtgärdsplan för klimat och energi beskrivs åtgärder som stödjer målet. Även stadens Grön IT-strategi kan i tillämpliga delar bidra till att målet nås.*

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet har uppnåtts helt under programperioden 2012-2015.

Energianvändningen per kvadratmeter i stadens byggnader har minskat med ca 12 procent sedan 2011. Den totala volymen inköpt energi för byggnader och verksamheter, men exklusive drivmedel till fordon, har minskat med ca 11 procent (värmens är klimatkorrigerad) mellan 2011 och 2015. Besparingen har i huvudsak skett för uppvärmningen medan elanvändningen har ökat något under programperioden.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2015	Utfall 2015
3.1.1	Energianvändning per m ² /år i stadens nämnder och styrelser	178 kWh/m ²	174 kWh/m ²
3.1.2	Energianvändning för värme och varmvatten i stadens byggnader och anläggningar	1943 GWh	1924 GWh
3.1.3	Elanvändning i stadens fastigheter per kvadratmeter		41 kWh/m ²

Delmål:**3.2 Upphandlad el i stadens egna verksamheter ska uppfylla kraven för miljömärkning**

Målet bedöms uppfyllas Helt (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- *Upphandling av el ska följa miljöstyrningsrådets föreskrifter motsvarande nivå 2-3. Stadens upphandling av el ska stödja miljökvalitetsmålen om begränsad klimatpåverkan, frisk luft och bara naturlig försurning. Detta innebär att stadens upphandlingar ska leda till minskade utsläpp av växthusgaser, luftföroreningar samt minskad förbränning av fossila bränslen.*

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet har uppnåtts helt under programperioden 2012-2015.

Målet uppnåddes redan 2012. Sedan dess köper samtliga nämnder och bolag uteslutande miljömärkt el. Stockholm Vatten och trafikenämnden handlar ursprungsmärkt vattenkraft vilket kan jämföras med Miljöstyrningsrådets kriterier.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2015	Utfall 2015
3.2.2	Andel miljömärkt el		100 %

Delmål:**3.5 Staden ska verka för att utsläppen av växthusgaser minskar till högst 3,0 ton CO₂e per stockholmare.**

Målet bedöms uppfyllas Helt (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- *Nettotsläppen av växthusgaser från fjärrvärmesystemet behöver reduceras med 50 procent.*
- *Energianvändningen i fastighetsbeståndet i hela staden behöver minska med 5 procent genom energieffektiviseringar.*
- *Koldioxidutsläppen från trafiken behöver minska med 15 procent till år 2015 jämfört 2011. Ökade ansträngningar behövs för att minska transporter som drivs med fossila bränslen.*

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet har uppnåtts helt under programperioden 2012-2015.

Växthusgasutsläppen i Stockholm beräknas till 2,9 ton per invånare 2013 jämfört med 3,2 ton per invånare 2011. Beräkningar för 2013 baseras på delvis preliminär statistik. Även år 2012 låg växthusgasutsläppen lägre än målet, 2,8 ton per invånare. Beräkningar för 2014 och preliminära beräkningar för 2015 kommer att färdigställas under hösten 2016. Bedömningen är att målet är fortsatt uppnått vid målåret 2015.

Några av de viktigaste åtgärderna är att fasa ut fossilbränsleanvändningen i fjärrvärmesystemet med hjälp av inblandning av biobränslen, genomföra energieffektiviseringar i fastigheter samt att minska andelen fossilt drivna transporter. Fortum värme har investerat i ett nytt bioeldat kraftvärmeverk i Värtan som invigs i maj 2016. Detta ger möjlighet att minska koldioxidutsläppen från Värtaverken.

Stockholms stad har ett långsiktigt mål att vara fossilbränslefritt till år 2040, vilket är en ambitionshöjning mot tidigare gällande 2050. I enlighet med kommunfullmäktiges budget inleddes 2015 ett arbete med att ta fram en färdplan för detta, vilket ska slutföras under 2016. Under 2014 antogs även målet om en fossilbränsleoberoende organisation 2030. En förutsättning för att målen ska uppfyllas är att utsläppen av växthusgaser minskar med i snitt 2,5 procent per år.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2015	Utfall
3.5.1	Utsläpp av växthusgaser per invånare	3,0 ton/inv	2,9 ton/inv 2013
3.5.2	Växthusgasutsläpp per stockholmare från transporter i Stockholm.		1,2 ton/inv 2013

Delmål:

4.1 Mark- och vattenområden som har särskild betydelse för den biologiska mångfalden ska stärkas och utvecklas

Målet bedöms uppfyllas Delvis (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- *Intrång i oersättliga funktioner undviks.*
- *Områden med högst värde skyddas. Skydd enligt miljöbalken bör användas för de högsta värdena. Andra sätt att skydda är enligt plan- och bygglagen, med till exempel områdesbestämmelser eller detaljplan.*
- *Åtgärder för att stärka funktioner i och mellan områden görs i samband med planering.*
- *Intrång i kompenserbara områden inom den särskilt betydelsefulla strukturen ersätts, i första hand lokalt med likvärdig funktion, i andra hand på annan plats med likvärdig funktion för stadens gröna kvaliteter. Detta föregås av en ekologisk undersökning för att bedöma påverkan, anpassningsmöjligheter och möjliga förstärkningar.*

Stadsbyggnadsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet delvis uppnåtts under programperioden 2012-2015.

Den ekologiskt särskilt betydelsefulla delen av stadens grön- och blåstruktur (ESBO) utgör drygt 9000 hektar varav ca 5500 hektar är grönyta, vilket motsvarar 63 procent av kommunens totala grönyta. 2015 ianspråkto 2,6 hektar av ESBO för bostadsbebyggelse, enligt stadsbyggnadskontoret. Under programperioden 2012-2015 har i genomsnitt 3,1 hektar per år åtgått.

Miljöförvaltningens analys av långsiktiga förändringar i ESBO-strukturen, som omfattar perioden 1998-2012, räknar även med exploatering för verksamheter och infrastruktur. Enligt förändringsanalysen låg omkring en femtedel av den exploaterade grönytan inom ESBO. 113 hektar togs under perioden i anspråk, i genomsnitt åtta hektar per år. Av dessa var närmare hälften så kallade ekologiska kärnområden, vars funktion är svårast att kompensera. I undersökningen syns en ökning av exploateringstakten inom ESBO.

Arbetet med skydd av värdefulla naturområden fortsätter och 2015 bildades Älvsjöskogens naturreservat i västra delen av skogen. Förslag till naturreservat för Årstaskogen-Årsta holmar och Kyrkhamn var ute på samråd 2014, men har ännu inte beslutats. 2014 upphävdes omkring 10 hektar av Hansta naturreservat för att medge utbyggnad av Förbifart Stockholm. Under 2015 har arbete inletts med reservatsbildning också för Rågsveds friområde samt östra delen av Älvsjöskogen.

Förstärkningsåtgärder har utförts främst för groddjur, för vilka två grodtunnlar och 17 dammar anlagts sedan 2011, samtliga inom ESBO-strukturen och de senaste under 2015. Bevarandestatusen för den i Stockholm hotade arten större vattensalamander bedöms ha stärkts de senaste åren, och 2015 återinfördes arten i Kyrksjölötens naturreservat. Även den ovanliga fisken grönling i Igelbacken har fått förbättrade förutsättningar. Antalet fågelarter i kommunen har varit konstant de senaste åren.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2015	Utfall 2015
4.1.2	Antal naturligt förekommande fågelarter i bebyggd miljö		102 arter 2014
4.1.3	Antal naturligt förekommande fågelarter i hela kommunen		171 arter 2015

Delmål:

4.4 Vid förändringar i mark- och vattenområden ska dessa utformas för kommande klimatförändringar

Målet bedöms uppfyllas Delvis (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- *Stadens utbyggnad ska vara anpassad till att klara framtida höga havsnivåer på grund av ett förändrat klimat.*
- *Dagvattensystemen dimensioneras för att klara kraftiga regn och intensiva nederbördsperioder.*
- *Byggnader, gator och gårdar utformas och höjdsätts för att klara kraftiga regn och intensiva nederbördsperioder.*
- *Som komplettering till befintlig natur bör grönska och vattenmiljöer nyskapas. Miljöer utformas som hjälper till att utjämna klimateffekter, bland annat med hjälp av trädplanteringar, och ger en utjämning och fördröjning av vattenflöden vid kraftiga regn. Vegetationsklädda ytor, som till exempel gröna tak och väggar och vattenytor som dammar, bäckar och diken, ger svalkande och skuggande effekter vid värmeböljor. Dagvattenlösningar bör integreras med ytor som planeras för rekreation och grönstruktur, och kan även ses som en resurs för exempelvis bevattning av gatuträd.*

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet delvis uppnåtts under programperioden 2012-2015.

Staden arbetar med klimatanpassningsfrågor på flera sätt. Stadsledningskontoret leder en samordningsgrupp för klimatanpassning, med representanter från berörda förvaltningar och bolag. Ett kommunövergripande dokument för stadens arbete med klimatanpassning ska tas fram. Under 2015 har Risk- och sårbarhetsanalyser av scenarios med höga vattennivåer i Mälaren respektive skyfall genomförts. En skyfallsmodellering för Stockholms stad har tagits fram av Stockholm Vatten i samarbete med miljöförvaltningen, som på en övergripande nivå visar vilka områden som är mest översvämningskänsliga i staden. Stockholm Vatten har även en hydrologisk modell för Bällstaån som visar risken för översvämnning vid höga flöden. Miljöförvaltningen har låtit ta fram en kartering av strålningstemperaturen, som inkluderar effekterna av ett framtida varmare klimat på stadsmiljön och de hälsorisker det medför.

Inom stadsbyggnadsprojektet Norra Djurgårdsstaden har höjdsättning, dagvattenstrategi och grönytefaktor tagits fram för att klimatanpassa stadsdelen. Erfarenheterna från Norra Djurgårdsstaden används sedan i andra nybyggnadsområden i staden. Miljöförvaltningen är projektledare för utvecklingsprojektet C/O City som drivs med bidrag från Vinnova. Inom projektet utvecklas metoder för att planera för ekosystemtjänster och klimatanpassning. Ombyggnaden av Nya Slussen har inletts vilket bidrar till att kraftigt minska översvämningsrisken från Mälaren.

När det gäller översvämningsrisken för Mälaren har Länsstyrelsen 2015 beslutat om nya rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå för ny bebyggelse. Länsstyrelsen har även beslutat om riktlinjer för Östersjön. Ett PM från Norra Djurgårdsstaden med stadens förhållningssätt om nivåer för ny bebyggelse vid Östersjökusten i Stockholm arbetas tillsammans med andra betydande klimatperspektiv in i den nya översiktsplanen för Stockholm. Stadens nuvarande översiktsplan "Promenadstaden" innehåller skrivningar om att beakta förändrade klimatförhållanden och att hantera dagvatten på ett hållbart sätt. I mars 2015 antog kommunfullmäktige en ny dagvattenstrategi för Stockholm, där ett av målen är en "Robust och klimatanpassad dagvattenhantering".

Arbete har inletts med att utveckla indikatorer för klimatförändringar och klimatanpassning, inom ramen för miljöförvaltningens uppdrag att bedriva miljöövervakning. Dessa redovisas på Miljöbarometern våren 2016. SMHI:s klimatindikatorer utgör utgångspunkt för framtagandet av lokala indikatorer för Stockholms stad. Indikatorer tas även fram för Norra Djurgårdsstaden, vilka bör kunna användas i bebyggelseområden i hela staden.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2015	Utfall 2015
4.4.1	Andel genomsläpplig yta		52 % (2009)
4.4.2	Andel yta med krontäckning		22,6 % (2009)

Delmål:

4.5 Skötseln av grön- och vattenområden ska stärka biologisk mångfald, ekosystemtjänster och rekreativa kvaliteter

Målet bedöms uppfyllas Delvis (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- *Staden bör bedriva en ekologiskt inriktad skötsel och restaurering. Parker och rekreativområden ska skötas i enlighet med fastställda stadsdelsvisa parkprogram och skötselplaner.*

Miljö- och hälsoskydds nämnden bedömer att delmålet har uppnåtts delvis under programperioden 2012-2015.

Naturvårdande skötsel genomförs framför allt av stadsdelsförvaltningarna och trafikkontoret men även av idrottsförvaltningen, fastighetskontoret och kyrkogårdsförvaltningen. Under 2015 och 2016 har miljöförvaltningen besökt och intervjuat skötselansvariga på samtliga stadsdelsförvaltningar. Förutsättningarna för naturvårdande skötsel i stadens natur- och kulturresevat har förbättrats eftersom förvaltare nu kan söka extra medel för skötsel inom reservaten från centrala medelreserven. Detta har exempelvis lett till att ekmiljöer och brynzoner restaurerats i Sätreskogens, Nackareservatets, Flatens, Hanstas och Igelbäckens reservat under 2014 och 2015.

Årlig slätter sker på större ytor i Sätreskogen och Flatens naturreservat och naturvårdande slättröjning längs gångvägar har skett i samtliga reservat. Groddjursdammar har anlagts och skötts i Judarskogen och Kyrksjölöten. Även när det gäller rekreativa insatser ses en övervägande positiv trend i reservaten. Exempelvis har Sätreskogen fått ett "barnspår" längs två motionsspår, ett nytt utegym har anlagts i Nackareservatet och naturmarksskötsel har ökat upplevelsevärdena i flera reservat. Miljöförvaltningen har bistått med ekologisk kunskap gällande skötsel inom ramarna för tillsynsarbetet med reservaten.

Utanför reservaten bedöms naturvårdsinsatserna vara betydligt mer sporadiska. Särskilt avsatta resurser för naturvård utanför reservaten saknas i stort sett. Insatser behövs för att förstärka viktiga samband i landskapet mellan reservaten och andra större grönområden. Rätt skötsel utanför reservatens gränser och i spridningszoner kan även stärka reservatens värden.

Det bedöms mycket angeläget att bygga upp system, rutiner och adekvata verktyg för uppföljning av stadens naturvård. Ett prioriteringsstöd för naturvårdsåtgärder skulle behöva tas fram.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2015	Utfall 2015
4.5.1	Areal mark per år där friställnings- och förnygringsåtgärder genomförts avseende ädellövträd		Ca 3 ha/SDO

Delmål:**4.6 Vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag ska förbättras**

Målet bedöms uppfyllas **Delvis** (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- Totalfosforhalten minskar eller bibehålls i stadens sjöar.
- Miljöstörande effekter av dagvatten minskar.
- Bräddning från avloppsledningsnätet minskar och sker utan att skapa olägenheter.
- Befintliga strandbad har god badvattenkvalitet.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet delvis uppnåtts under programperioden 2012-2015.

Tio av Stockholms vattenområden utgör idag vattenförekomster och omfattas därmed av miljö kvalitetsnormer för ekologisk och kemisk status. Ytterligare 13 vattenförekomster är föreslagna av Vattenmyndigheten. Av dessa uppnår sex god ekologisk status och åtta god kemisk status.

Övergödning är genomgående orsaken till att de flesta vattenförekomsterna idag inte når god ekologisk status. Flertalet tungmetaller som bly och kadmium samt organiska föroreningar som exempelvis tributyltenn (TBT) och antracen överstiger miljö kvalitetsnormerna i många av stadens vattenförekomster och är orsaken till att god kemisk status inte uppnås.

Fosforhalterna i stadens sjöar uppvisar genomgående en minskande trend. 2015 hade huvuddelen av sjöarna lägre eller oförändrade fosforhalter jämfört med medelvärden för respektive sjö under 1990-talet. Detta har också medfört att vattnets planktoninnehåll har minskat i de flesta sjöar. Siktdjupet har däremot försämrats i flera sjöar, särskilt i Mälarens olika delar. En sannolik orsak är den så kallade brunifieringen som beror på ökade halter av organiskt material i vattnet (humusämnen). Möjligen är detta kopplat till pågående klimatförändring, genom ökad nederbörd och avrinning, främst under vinterhalvåret.

Bräddmängderna varierar till stor del med årsnederbörden. Den beslutade nedläggningen av Bromma reningsverk och anläggande av en ny avloppstunnel till ett utbyggt Henriksdals reningsverk medför att bräddmängderna kommer att reduceras påtagligt. Stockholm Vatten har gjort beräkningar som visar att den totala bräddmängden minskar med cirka 47 procent, det vill säga nästan en halvering.

Badvattnet vid Stockholms officiella strandbad har genomgående god kvalitet. Provtagningsresultaten för 2015 års badsäsong visar en förbättring jämfört med 2014. Av de totalt 282 prover som togs vid stadens strandbad under sommaren visade endast 4 prover otjänligt resultat, jämfört med 9 otjänliga prover under 2014. Totalt sett var 90 procent av proverna tjänliga utan anmärkning, vilket är den högsta noteringen hittills.

Under sommaren 2015 utfördes algprovtagning vid fem badplatser. Ingen av dessa har visat tendenser till algblomning.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2015	Utfall 2015
4.6.1	Andel sjöar med minskad eller bibehållen totalfosforhalt.	100 %	89 %
4.6.2	Andel sjöar med ökat eller bibehållet siktdjup.		61 %
4.6.3	Andel högtrafikerade vägytor med rening.		45 %
4.6.4	Andel boenheter (villor/småhus) och fastigheter med reducerad dagvattentaxa		Villor och radhus 49 % Övriga fastigheter 16 %

Nr	Indikator	Årsmål 2015	Utfall 2015
4.6.5	Bräddat avloppsvatten till Stockholms vattenområden.	325 000	456 000 m ³
4.6.6	Andel badvattenprov utan anmärkning (årsvärden).		90 %

Delmål:**5.2 Andelen farligt avfall som felsorteras ska minska**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden gör ingen egen bedömning av delmålet utfall utan hänvisar till Stockholm Vatten Avfall som är huvudansvariga för uppföljningen av delmålet.

5.2.4	Andelen hushåll i Stockholm som sorterar ut farligt avfall		77 % (2013)
-------	--	--	-------------

Delmål:**5.2 Avfallet från boende och verksamma i staden ska minska och det som ändå uppstår ska nyttiggöras**

Miljö- och hälsoskyddsnämnden gör ingen egen bedömning av delmålet utfall utan hänvisar till Stockholm Vatten Avfall som är huvudansvariga för uppföljningen av delmålet.

Delmål:**6.1 Inomhusmiljön ska bli bättre**

Målet bedöms uppfyllas **Delvis** (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- Stadens fastighetsägare arbetar aktivt med riskfaktorer som kan påverka inomhusmiljön negativt
- Hälsobesvär orsakade av inomhusmiljön minskar
- Luftkvaliteten, ventilationen och det termiska klimatet inomhus förbättras
- Fuktskador förebyggs och saneras.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet delvis uppnåtts under programperioden 2012-2016.

Miljöförvaltningen bedriver tillsyn mot olika verksamhetsutövare för att utreda och förbättra inomhusmiljön i Stockholms bostadsbestånd. Förutom i bostäder så bedrivs tillsyn även i skolor, förskolor och andra offentliga lokaler.

Den senaste miljöenkäten Miljö och miljövanor i Stockholm 2013 visar att elva procent av stockholmarna och 15-19 procent av boende i hyresrätt varje vecka upplever hälsobesvär som de själva kopplar till inomhusmiljön. Sju procent av stockholmarna och tio till elva procent av boende i hyresrätt anger att luftkvaliteten i den egna bostaden är dålig eller mycket dålig.

Vid miljö- och hälsoskyddsnämndens inspektioner är det vanligt att fastighetsägare får anmärkning på brister i egenkontroll av ventilationen och varmvattentemperaturen. Under 2015 utfördes 635 fastighetsägarinspektioner och av dessa fick 161 anmärkningar som behövde följas upp av miljöförvaltningen.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2015	Utfall 2015
	Andel bostäder i staden med godkänd obligatorisk ventilationskontroll (ovk)		Data saknas

Delmål:

6.2 Radonhalterna inomhus ska minska

Målet bedöms uppfyllas **Delvis** (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- 75 procent av flerbostadsfastigheterna ska vara kontrollerade avseende radon
- Radonhalten i kommunalt ägda flerbostadshus och kontorsfastigheter ska vara lägre än 200 Bq/m³ luft.
- Radonhalten i samtliga skolor, förskolor samt vård- och omsorgsboenden ska vara lägre än 200 Bq/m³ luft.
- Andelen flerbostadsfastigheter som klarar riktvärdet för radon ska öka.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet delvis uppnåtts under programperioden 2012-2015.

Av stadens totalt 10 637 flerbostadsfastigheter, både privatägda och kommunala, har 76 procent kontrollerats avseende radon. Andelen kontrollerade och godkända fastigheter uppgår till 62 procent, medan 14 procent är kontrollerade och har radonhalter över 200 Bq/m³ luft eller behöver göra kompletterande mätningar.

84 procent av de kommunalt ägda flerbostadshusen är kontrollerade och har halter under 200 Bq/m³ luft.

78 procent av stadens skolor och förskolor är mätta och har halter under 200 Bq/m³ luft.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2015	Utfall 2015
6.2.1	Andel radonkontrollerade flerbostadsfastigheter i staden	75 %	76 %
6.2.2	Andel flerbostadsfastigheter i de kommunala bostadsbolagen som har radonhalt under riktvärdet 200 Bq/m ³ luft	100 %	84 %
6.2.3	Andel förskolor och skolor som har radonhalt under 200 Bq/m ³	100 %	78 %

Delmål:**6.3 Bullernivåerna inomhus ska minska**

Målet bedöms uppfyllas **Delvis** (ej/delvis/helt)

Delmålet innebär att:

- Ljudkällorna i staden behöver bli tystare. Några källor kan direkt påverkas så som ventilationsanläggningar i stadens bostadsfastigheter, stadens skolor/förskolor samt vård- och omsorgslokaler. Indirekt kan staden påverka ljudkällor genom riktad tillsyn på skolor/förskolor, vård- och omsorgsboenden, bostadsbolag, verksamheter och restauranger m.m.
- Bostadsfastigheterna byggs med god ljudklassning så att bullerstörningarna minskar inomhus för de boende
- Ljudmiljön i skolor och förskolor blir bättre.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att delmålet uppnåtts delvis under programperioden 2012-2016.

Målbedömningen grundas på de insatser som kontinuerligt vidtas mot buller från trafik och olika verksamheter.

Enligt en prioriteringsordning erbjuds stadens fastighetsägare att få bidrag för att utföra ljuddämpande fasadåtgärder. Genom dessa åtgärder minskar antalet människor som utsätts för förhöjda trafikbullernivåer år för år. Nya fastigheter som byggs har generellt bättre ljudisolering än äldre fastigheter vilket gör att andelen bostäder med bra ljudisolering ständigt ökar.

Löpande tillsyn utförs på skolor och förskolor där bland annat ljudnivåerna från fasta installationer såsom ventilationssystemet utreds, och krav ställs där riktvärden inte klaras. Klagomål från medborgare avseende bullerstörningar från verksamheter och från installationer utreds, och krav ställs på åtgärder där riktvärden inte klaras.

Indikatorer

Nr	Indikator	Årsmål 2015	Utfall 2015
6.3.1	Andel av dem som utsätts för bullernivåer på över 62 dBA vid fasad som fått sänkta bullernivåer från vägtrafik genom riktade bullerskyddsåtgärder		92 %
6.3.3	Antal personer som utsätts för trafikbullernivåer inomhus över 30 och 35 dBA ekv ljudnivå.		Över 30 dBA 85 000 Över 35 dBA 2 800